

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון י"ז אלול תש"פ | דף היומי בבלי: עירובין כח | דף הכולל: שבת עד.
דף היומי בהלכה: מסימן תק"ט סעיף ו' עד סימן תק"י סעיף ב'.
מוסר: אהבת חסד - אות י' עד אות י"ב.
קנין חכמה הלימוד השבועי:

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

כשמרן הגר"ח שליט"א לא רצה לגלות לאביו זצ"ל מקור של מאמר חז"ל... | איזה עתיד מצפה לבוגרי ישיבות הקורונה בעוד 30 שנה? | ... | קראו ותופתעו: איזה עוד פירוש יכול להיות למילים "לכי מכאן!" | 1970

אלול

"באחד הלילות נכנסתי לסלון כדי לקחת דבר-מה. ישבת ולמדת כדרכך והשתדלתי לא להפריע, אך אתה הרגשת צורך משום מה להעיר לי בנימה פוגעת: 'לכי מכאן! לכי מכאן!...' נדהמתי למשמע אוזני. מעולם לא על דעתי לדבר כך...

מעשה מופלא על החובה לדון לכף זכות - מתוך דברי חיזוק שמסר הגר"י זילברשטיין שליט"א לקראת הימים הנוראים

בבית, למדתי בסלון הבית בקול. והנה כמה שבועות לאחר נישואי הבחנתי ברעייתי שאין פניה אלי כתמול שלשום. הרגשתי שיש בלבה איזו שהיא תרעומת עלי. התפלאתי מאוד, שכן חיינו עד אז במלא האחוה והרעות כפי שראוי להיות בכל בית של תורה. כמובן, כפי שלימדונו, לא התעלמתי ולא המתנת, אלא מיד ניגשתי ושאלתי אותה מה קרה? והאם הבחנתי נכונה? ואכן היא תינתה בפני את אשר בליבה וכך התלוננה: "באחד הלילות נכנסתי לסלון כדי לקחת דבר-מה. ישבת ולמדת כדרכך והשתדלתי לא להפריע, אך אתה הרגשת צורך משום מה להעיר לי בנימה פוגעת: 'לכי מכאן! לכי מכאן!' וחזרת שוב ושוב על הבקשה הבוטה הזו. אם כניסתי לחדר הפריעה לך, היה עליך להעיר בצורה עדינה יותר שזה מפריע לך, ולא לפקוד עלי בכזו בוטות שעלי ללכת".

נדהמתי למשמע אוזני. מעולם לא על דעתי לדבר כך, ובוודאי שלא לאשתי הטובה והמסורה, לא ידעתי את נפשי, ולא הבנתי

העצה הטובה ביותר כדי לזכות בדן, הוא לדון את חבירו לכף זכות. וכמו שכתב בקדושת לוי (תחילת פרשת שופטים) הקדוש ברוך הוא שופט את כנסת ישראל בבוא יום המשפט, על ידי רחמים וחסדים גדולים, אך כדי שהקב"ה ישפוט אותנו ברחמים, צריכים לעשות עבור זה התעוררות למטה, כדי לעורר את המדה של רחמנות למעלה.

ועל ידי מה נעורר את המדה של חסד - כשאנו למטה מתנהגים בחסד ומלמדים זכות על כל איש מישראל לדונו לכף זכות, ואז על ידי זה גם מלמעלה נעורר אותנו המדה, ומלמדין גם עליו וגם על כל זרע ישראל חסדים. וכל אדם אשר ילמד לנהוג ללמד צדקה וזכות על כל זרע ישראל, על ידי זה יצא זכאי במשפט של מעלה, כי במדה שאדם מודד מודדין לו.

ונביא מעשה אמת, שהיה נראה שהכל הולך לכף חובה, אבל האמת שכל זה לא התחיל, והכל היה זכות גמור.

מספר בעל המעשה: אני אוהב ללמוד בקול ובריכוז, כך נהגתי גם בישיבה, וכך גם נהגתי לאחר נישואי, שהייתי לומד בלילה

איך שמעה מפי כדבר הזה. אימצתי את זיכרוני, אך לשוא. ניסיתי לחקור ולברר אצלה באיזה יום זה קרה, היתכן שמרוב ריכוז בלימודי לא שמת לי לב ונכלשתי בדיבורי?!
לאחר ששיחזרתי את כל סדרי לימודי בלילות האחרונים בדקדוק רב, האיר ה' את עיני ונפתרה התעלומה: הורגלתי מנעורי ללמוד בקול ולהוציא מהפה כל מילה שאני לומד, ובאותו ערב שאירע המעשה, אחזתי בלימודי במסכת שבת בדף ו' ע"א - מי שיש לו ב' בתים בשני צידי רשות הרבים, עושה לחי מכאן ולחי מכאן. ובדיוק אז נכנסה אשתי ואפילו לא הרגשתי, חזרתי בקול חזק: "לחי מכאן ולחי מכאן" ... והיא שמעה ברור את המלים האלו, והייתה בטוחה שאני תובע ממנה שוב ושוב "לחי מכאן!

לכי מכאן!" ויצאה מהחדר פגועה.
לאחר שהראיתי לה את הגמרא בפנים, והסברתי לה שלא אמרתי 'לכי', אלא 'לחי', והכוונה לדין בדיני עירובין, שעושים עמוד בסוף הרחוב, וזה נקרא "לחי", והיא תקנה לשבת כדי לזכור שלא לטלטל בשבת - נרגעה.
האשה לא היתה יכולה לדמיין בחלומה את האמת, ולא יכלה לראות שום צד זכות, אבל היתה צריכה לגשת לבעלה לאחר הלימוד ולשאל אותו: זה הפריע לך? וכך לא היתה נוצרת טינה בליבה, וכך צריך כל אדם לעשות - או לדון לכף זכות, או לגשת אל האדם ולדבר עמו.

(קובץ גיליונות, נמסר ע"י מערכת 'ווי העמודים')

על דא ועל הא

"אינני חוזה עתידות, ולא יודע לנבא מה יהיה בעוד כמה שנים, אבל 1 ועוד 1 בסיסי אני כן יודע. ברור לגמרי שהדור הזה של בחורי הישיבות שגדלים בצל הקורונה - יהיה דור עם עוצמות אחרות"

הרב יהושע כהן

1. עם רש"י והפלאפון

הוא עמד שם ברחבה הפתוחה שליד השטיבל'. החומש הפתוח היה מונח על חומת האבן שמולו, כשהטלפון - שהפך לאחרונה גם לסוג של תשמיש קדושה - גם מונח לצידו, ומתוכו בקעה אוזניה ארוכה הישר לתוך אזנו. הוא היה שם בגופו, אבל מוחו, ובעצם כל-כולו היה שקוע בסוגיא המונחת לפניו. הדיון על הבנת הנקודה אותה בא רש"י להדגיש, הפלפול הסוער עם בן-שיחו שמעבר לקו, לא יכול היה להשאיר אף אחד אדיש. ידיו התנועעו במהירות ופניו להבה.

עומד פה בחור (אולי הוא בעצם 'אברך', ויסלח לנו על כך, פשוט הלהט והמרץ היה כשל בחור), ומתווכח עם החברותא שמעבר לקו, מה בדיוק בא רש"י מתכוין לומר. ויכוח מצמית ונוקב חדרי בטן. ויכוחים כאלו ברחובה של עיר, זה לא משהו שרואים כל יום, את הנחרצות הזו פוגשים בעיקר כששני אנשים מתווכחים על חניה.

למען האמת, הרי ברור שהוא יכול היה 'לטייח' את הרש"י, אף אחד לא היה אומר לו כלום, אם הוא לא היה מבין את ה'דיבור' הזה 'עד הסוף'. אבל הוא כנראה עשה זאת בשבילו. אין ספק, זה היה בולט. כל הבנה והעמקה פשוט מילאו אותו בסיפוק ואושר, שכל מה שנותר לנו, הצופים מן הצד, היה פשוט לעמוד להסתכל ולקנא. אוטובוסים חלפו למולו, גן השעשועים שמעבר לכביש המה קולות ילדים משחקים, אך הוא בשלו, נטוע עמוק בתוך הרש"י, נטוע עמוק בתוך האוזנייה.

להסתכל ולקנא. גם בדורנו ישנם אנשים שיודעים ליהנות מהלימוד. תמיד שמענו שישנם כאלו, אבל לפגוש את התופעה הזו בעינים בבוקר בהיר בעיצומו של 'בין הזמנים' - תסכימו שזו לא תופעה של מה בכך.

למה הוא למד בחוץ? איני יודע, יתכן וחוקי הקורונה הביאו אותו 'לחשוב מחוץ לקפסולה' וללמוד בחלל הפתוח. אם גם אתם ביקרתם בירושלים במהלך 'בין הזמנים', יתכן שגם אתם נתקלתם בו.

אבל האמת, שעם כל הכבוד לו, הוא בכלל לא הסיפור פה.

2. תיבת נוח

הסיפור פה הוא אתם, אנחנו. כל בחור ישיבה שיושב עכשיו בבית המדרש, טמון באהלה של תורה, טמון כפשוטו, הוא בעצם ראוי למחיאות כפיים סוערות.

אם בעבר הרמנו גבה מעט למשמע ההגדרה 'תיבת נוח' על עולם הישיבות, הרי שכעת מתברר שאין הולמת ומדוייקת ממנה. הם יושבים שם סגורים 40 יום, לחם אוכלים ומים שותים ב"ה, אבל מנותקים כמעט לגמרי מכל הבלי העולם. מה שאומר שגם את הטור הזה, יש סיכוי גדול שהם לא יוכלו לקרוא (אתם שם בבית, אל תשכחו להתקשר ולהקריא להם), ויכול מאד להיות שהדרך היחידה שלהם לדעת מה שקורה בעולם, זה רק באמצעות עלונים ייעודיים עבורם.

בטח שבעתם לשמוע שאתם כמו משה רבנו שהיה 40 יום בשמים, ושלהיות בתוך הישיבה במשך 40 יום ברצף - זה סוג של

'מקוה טהרה' של מ' סאה, שאיתו מגיעים לכיפור זכים וטהורים. אבל אין ברירה אלא להזכיר זאת שוב. אתם אכן בתוך תיבת נוח, תנצלו את זה. מי שחכם, לוקח את הניתוק הזה, את האישור להתנתק, וקופץ איתו הכי גבוה שאפשר, הרי גם ככה א"א לצאת החוצה.

3. גדולי הדור הבא

אני לא חווה עתידות, ולא יודע לנבא מה יהיה בעוד כמה שנים, אבל 1 ועוד 1 בסיסי אני כן יודע. ולכן ברור לגמרי שהדור הזה של בחורי הישיבות שגדלים בצל הקורונה - יהיה דור עם עוצמות אחרות. להסתכל ולקנא, גם בדורנו ישנם אנשים שיודעים ליהנות מהלימוד, למרות הקושי של הניתוק והריחוק מהבית.

אין ספק שכל הקושי הזה לפגוש את אבא ואמא מעבר למחיצה, כשהדרך היחידה להעביר להם את שקית הכביסה או לקבל מהם שקית עם מיני מתיקה, היא רק באמצעות 'פרק הזורק', זהו לא דבר של מה בכך.

אז נכון, אין לאף אחד מושג מה קורה בשמים, אבל ברור הדבר שבדור כזה עם כ"כ הרבה נסיונות ופיתויים, כשהשטן חוגג ומפיל חללים, זה מרגש לדעת שיש בחורים שלא יודעים מי זה רוני גמזו (שאגב, אפילו הראש ישיבה לא היה כזה נחרץ נגד אומן כמו שהוא).

דוקא אותם בחורים שנכנסו לקפסולה בערב ר"ח אלול ומחזיקים חזק ושומרים על עצמם, גופנית ורוחנית, הקב"ה גאה

בהם. בפרט בדור כ"כ מבולבל. דור שאתרי אינטרנט מעיזים לפתוח במיזם כתיבה תורנית לבחורי ישיבות. תכניות רדיו מחלקים טאבלט לכל מי שמסיים מסכת, ובעלי טורים בעיתונים הופכים למטיפים בשער ומשגיחים מטעם עצמם - דוקא אתה שעומד בעוז ובעוצמה מול כל הביבלולים האלו, שומר על יציבותך ויודע היטב מה תפקידך; אתה שיושב ב"מסע בעקבות הגמרא" (יש ספר כזה, מוצלח מאד אגב) ומחייך בעוצמה, כי בעצם אתה

זוכר כל רגע למה בדיוק אתה בישיבה - לך ראויה כל התהלה! הקב"ה רואה את הקשיים, אבל גם רואה את ההתגברות. וכמו מרגלית כאשר היא תהיה מונחת על רצפה מלוכלכת, תבהיק מאד, אבל אם תהיה בארון מלא יהלומים - לא יבחינו כ"כ במעלתה, כך בדור שכולו חשוך, כל אור אפילו הקטן ביותר, רב כחו להאיר לכל הסביבה, ויכול לגרום להצלה רבה.

למעשה, כשחושבים על זה, הרי שאין סנגוריה גדולה מזו לקראת יום הדין. כל התגברות, נרשמת שם למעלה בשמים. כל אחד לפי רמת הקושי שיש לו, ככל שהוא מתאמץ ונותן את ליבו להשי"ת, הרי שבזה הקב"ה חפץ ושמח יותר מכל. לפום צערא - אגרא.

ואין ספק שעוד 30 שנה, נראה אתכם בוגרי הישיבות של תקופת הקורונה - עומדים בשורה הראשונה של גדולי הדור, וזאת בזכות עמידתכם האיתנה בנסיון הכביר, עם הקשיים הלא נגמרים הללו.

אלול פורה ומוצלח לכולם. דרך צלחה.

הסיפור היומי

שבת אחת עמדו שני בחורים ברחובה של עיר, ואחד מהם שאל את רעהו: "אתה הולך ל'שבדרון'?" ... אמר לו רעהו: "לא ולא, כבר שמעתי אותו עשרים פעם" ... 'למזלם', עמד רבי שלום מאחוריהם ושמע את דבריהם...

'גולם' חצוף זה בשלו, כמי שאינו מרגיש כלל בכל המתרחש סביבו - הוא עסוק בשטויותיו בריכוז מלא.

לפתע הבין את הבלגן, פתח את דלת רכבו, ויצא ממנו במהירות, ופתח בזעקה לכל העומדים מאחוריו: "די, חדלו לכם, מדוע הנכם מצפצפים ומצפצפים, וחוזרים על אותו צפצוף עשרות פעמים! כבר שמעתי אתכם, הפסיקו כבר..."

זועקים הם לעומתו: מה? ... וכי השתבשה דעתך?! מה הרווחנו בזה ששמעת את צפצופינו, והרי אנו מצפצפים כדי שתזוז ממקומך. וזו, ואז נשתוק..."

בזה רמז להם רבי שלום, כי כל דברי המוסר והתעוררות אין בהם מטרה כשלעצמם - כמו המטרה שהשומע אותם יתחיל לזוז ממקומו. א"כ, טענת 'כבר שמענו' מופרכת ביסודה היא.

(באר הפרשה)

מעשה שהיה עם הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל, שכידוע היה דורש בקביעות בכל ליל שב"ק בביהכ"נ הגדול 'זכרון משה' שבעיה"ק ירושלים.

שבת אחת עמדו שני בחורים ברחובה של עיר, ואחד מהם שאל את רעהו: "אתה הולך ל'שבדרון'?" ... אמר לו רעהו: לא ולא, כבר שמעתי אותו עשרים פעמים" ... 'למזלם' עמד רבי שלום מאחוריהם ושמע את דבריהם הנאמרים באמת.

למעשה, באמצע הדרשה רואה רבי שלום שהשנים נכנסו לבית הכנסת, נענה וסיפר: בכביש הגדול נסעו פעם הרבה רכבים, לפתע החליט אחד מהנהגים לנוח מעט מעמל הדרך באמצע הכביש. עצר את רכבו, ופנה לעסקיו, לקריאת 'כתבי עת' וכדו'.

כמובן, מיד נעשה לאחוריו 'פקק' ארוך, הללו פתחו ב'צפצופים' - מתחילה בפה רך, ולבסוף בעבודה קשה, ותהום כל העיר - אך

"אמא ע"ה ספרה לי, שאמרה פעם ל'חזון איש' כי אנשים באים אליו לברכות וחושבים שקיבלו ברכה ובוזה יש להם כבר את הכל... הגיב וענה לה ה'חזון איש' - ומהיכן את יודעת שזה לא כך?"

שו"ת עם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בענין ברכות הצדיקים ומהותם

לעסק הפרנסה שלה. והיא כותבת לרבנו שקיבלה ברכה מהגרש"ז זצ"ל אויערבאך. אמר רבנו: יש מחלוקת בספרי פ"ו עקב ס"ו ל"ח האם ברכת צדיק רק בחייו או כל שכן לאחר מותו.

ו' עש"ק חקת ו' תמוז תשס"ד. אברך ביקש ברכה מרבנו, ומאד בכה. ואחר שיצא שאלתי: איך רבנו מחזיק מעמד אחר שמיעת כל כך הרבה צרות, ואכן שמעתי כי הרבנית מוכרחת לקחת כל יום תרופה להרגעה.

ת. היה לי באמת פעם ויכוח עם רבי גדליה זצ"ל, הוא אמר כי אין זה דרך שכולם באים ומקבלים ברכה, צריך להיכנס ולהרגיש למצב של המבקש ולתת ברכה באופן אחר שכאן מקבלים. אמרתי לו, הרי ברכתי בלא"ה לא עוזר כלום, רק שהפלוני חושב שיש בזה משהו ומחמת כך מספר לפני את דבריו, וזה מרגיעו, אם כן זה עצמו קצת רפואה וטובה בשבילו.

רבי מיכל יהודה (שליט"א) היה מיוחד מאד בענין הזה, וכאשר היו מבקשים ברכה הוא השקיע מאמץ וכובד ראש ובירך מלה במלה במתינות. וכשהייתי אצל הצדיק ר' יודל סגל ממנצ'סטר זצ"ל לברכה, הבחנתי שבעת שנותן ברכה נהיה אדום. רבינו: בחיד"א יש סדר שלם כיצד לברך, לומר קודם ברוך השם, ובעמוד השחר.

באותו מעמד אמר לי רבנו: אמא ע"ה ספרה לי שאמרה פעם לחזון איש כי אנשים באים אליו לברכות וחושבים שקיבלו ברכה ובוזה יש להם כבר את הכל... הגיב וענה לה החזון איש - ומהיכן את יודעת שזה לא כך?

אמרתי לרבנו כי נכנסנו עם נגיד מפורסם למרן הגרא"ל והנגיד ביקש ברכה עם קויטל וכתב בו הצלחה בתורה ויר"ש, וביקש גם פרנסה ובריאות. אמר לו הגרא"ל: הכל הפוך - קודם יראת שמים ואח"כ תורה; קודם פרנסה ואח"כ בריאות (עי' תענית ח' ב' דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב). ע"כ. ושאלו את רבנו מה קודם?

ת. תורה ויראת שמים זה מחלוקת בגמרא שבת ל"א: ר' סימון ור' אלעזר. והלכה כמי? נראה שם שהלכה כר' אלעזר שיראת שמים קודם, שאמרו תסתיים וכו'. אע"פ שבגמ' שם נאמר תסתיים רק לגבי שר"א הוא סבירא ליה יר"ש קודם, אבל כיון שזה ר' יוחנן משום ר"א, מסתמא כך הלכה.

ומה לגבי פרנסה ובריאות, מה קודם? - בריאות קודם. יש פעמים שאם אין פרנסה זה סיבה שלא יהיה בריאות? ת. אם כן הפרנסה נכללת בכלל הבריאות.

(דברי שיח מתוך כל משאלותיך)

שאלתי: עובד עיריית פ"ת, רוסי תינוק שנשבה, יש לו בן ובת בוגרים שבדרך הטבע הוא טוען שלא יתחתנו והוא רוצה לבוא לברכה. אמרו לו שמי שאינו שומר תו"מ הרב לא מברך, אבל הוא מאד מסייע לגנרטור של שבת בפ"ת, האם בזכות זו אפשר שיבוא לקבל ברכה מהרב?
ת: הוא יכול לבוא לקבל ברכה - שיחזור בתשובה.

יום ג' חקת כ"ח סיון תשס"ח. בקשתי מרבנו שאכנס עם אחד מידידי לברכה, אמר לי: תוכל לבוא מתי שתרצה עם מי שתרצה, אבל איני יודע מה מצאו בי שבאים לברכה אצלי.

בהזדמנות אמר לי רבנו: פעם אחת אבא שאלני היכן החז"ל "אוי לו למי שהעולם טועין בו" - ולא רציתי לומר לו, כי הבנתי שהוא רוצה לכתוב זאת בהקדמה של אחד מספריו. א.ה. ואכן כך כתב מרן הסטיפלער בהקדמה לקהילות יעקב, ועי' קריינא דאגרתא ח"ב סי' תרל"ד בענין זה. והחז"ל מובא במדרש שמובא ב"ראשית חכמה", שם יש כמה מדרשים קטנים שליקט וכתב, וזה שם במדרש מרגניתא דבי רב.

כלל מרכזי בברכותיו של רבנו וברכות צדיקי כל דור: עיקר הברכה - הוא הבטחון של המבקש שה' יעזור לו בזכות הברכה. פלוני סיפר שהיה פעם אצל הקהילות יעקב וביקש ברכה לכמה אנשים, ובסוף אמר ששכח עוד אחד שיברכהו, אמר לו הסטייפלר: "אין לי כל כך הרבה"... תגובת רבנו: עיקר הברכה הוא בטחון ואמונה של המבקש שה' יעזור בזכות הברכה, ולכן אם אינו מאמין בברכה בדרך כלל זה לא עוזר.

אמרתי לרבנו, מעשה בבחור פלוני בשיבת 'אור ישראל' לצעירים, שבא כאן לשאול לאיזו ישיבה גדולה ילך, והתייעץ האם ילך לישיבה בצפון הארץ, וענהו רבנו בשלילה ויעץ לו ללכת ללמוד בשיבת אור ישראל הגדולה. על פי העצה והברכה הבחור הנ"ל לא נרשם לשום מקום מלבד אור ישראל, ורבותיו התחננו לפניו שמא לא יתקבל שלפחות ירשם בעוד מקום אך לא הסכים, כי היה בטוח שברכתו של רבנו תתקיים, וכך הוה, שהתקבל נגד כל הכללים ובאופן משונה לטובה.

רבינו השיב: זה בזכות האמונה בברכה. היה אחד שעשה כל מיני עסקי מסחר שלא כחוק, והיה נכנס לחזון איש ומתברך ממנו, והמטרה בסוף עלתה עליו ועצרוהו, ואמר להם כי אינו פוחד מהם כי יש לו ברכה מהחזון איש... והסוף היה ששחררוהו. זה כוח וזכות האמונה.

א' לך ז' חשון תשנ"ו. אני מבקש ברכה לפלונית ממשפחתי

ת"ח גדול תינה פעם את צערו באוזני מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שלמרות שהוא שוקד על התורה כל ימיו, ילדיו לא גדלו כבני תורה, בעוד שכנו, שהוא בעה"ב פשוט, זכה שכל צאצאיו בני תורה אמיתיים. מה יכולה להיות הסיבה לכך? - שאל הת"ח השבור

שני מעשים על כוחה העצום של הדוגמה האישית בחינוך הילדים

מביאה כמה תירוצים, ואחד מהם הוא 'משום דקרו לאינשי חמרי'. ופירש רש"י: 'שאינן נוהגין כבוד לבריות, ומבזין אותן מפני תורה שבהם'. והן הן הדברים שאמר הגרש"ז. גם את הסיפור הבא סיפר הרב ליפא זילברמן זצ"ל, ומובא בקונטרס שיצא לאור לזכרו:

בשכונה ירושלמית התגוררו שתי משפחות בבנין אחד, דלת מול דלת. שתי המשפחות שלחו את ילדיהן ללמוד באותו חיידר, האבות היו ת"ח, ועקרות הבית ניהלו את ביתן בצניעות, אך התוצאות החינוכיות היו שונות לחלוטין. משפחה אחת הקימה דורות לתפארת, בנין וחתנין רבנן, עמלים בתורה יומם ולילה. ואילו במשפחה השניה שוד ושבר, ילדיהם הילכו בדרכי עקלקלות, עד שהגיעו ממש לבאר שחת, רחמנא ליצלן.

במה נשתנו אלו מאלו? - שאל ר' ליפא. ותירץ: בבית אחד הושמע כל בוקר פזמון חוזר, לפיו מבקשת האמא מאחד הילדים שיגש לחנוני להביא לחם וחלב, הבן משיב: "אבל אמא - אני מאחר כבר לתלמוד תורה" והאמא מגיבה: "לא נורא, זה יקח לך רק כמה דקות..." ילדי המשפחה קלטו כדבר פשוט, ששקית חלב שוה יותר מכמה דקות של תורה. וכך מדי בוקר נשלחו הילדים למכולת, או גם לצרכים אחרים שלא יקחו "יותר מכמה דקות", על חשבון הלימוד. ואכן, הם היו 'חניכים' למופת, ודבקו בחינוך שהעניקו להם, ולפיו עניני עולם הזה שוים יותר מלימוד התורה.

המשפחה השניה, לעומת זאת, גם היא היתה זקוקה ללחם ולחלב מהמכולת, אבל האמא אמרה: "משה'לה, אני רוצה שתרוץ לחיידר, ואל תאחר. ובקשר לחלב, לא נורא, נסתדר גם בלי חלב, העיקר שלא תאחר. לך ללמוד את תורתנו הקדושה". החינוך במשפחה זו גילה לילדים שמנעמי העולם הזה אינם שוים להפסד של רגע אחד בלימוד התורה. לכן, גם כי זקנו, לא סרו מהחינוך הזה. מבהיל.

(עלינו לשבח ח"ו)

המחנך הדגול רבי ליפא זילברמן זצ"ל סיפר על תלמיד חכם גדול שנכנס פעם בלב שבור ורצוף לביתו של מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל ותינה לפניו את צערו על כך שלא זכה לרוות נחת מהילדים שלו, ולמרות שהוא שוקד על התורה כל ימיו, ילדיו לא גדלו ולא צמחו כבני תורה!

הת"ח סיפר להגרש"ז שבניגוד לשבר הגדול שפקד אותו, הרי ששכנו, למרות היותו בעל בית פשוט, זכה לראות רוב נחת מצאצאיו, וכולם עד האחרון שבהם גדלו לבני תורה אמיתיים, עמלי תורה ויראי שמים, מה יכולה להיות הסיבה לכך? - שאל הת"ח השבור את הגאון זצ"ל.

לאחר שיחה קצרה שבמהלכה ניסה הגרש"ז לעמוד על הדרך בה התנהל ביתו של הת"ח, אמר לו שלדעתו הדבר שעמד בעוכריו היה הזלזול המופגן בכבוד הבריות. "גם אני מכיר אותך קצת", אמר הגרש"ז, "וזכורני שלא היתה שיחה אחת שלא ניסית למתוח ביקורת על ת"ח זה או אחר, ועכשיו התברר לי שגם בביתך התנהגת בדרך דומה, והילדים שמעו כל הזמן כיצד הנך מזלזל ברבותיהם, ואם כן מה אפשר כבר לצפות מהם?"

"ואילו השכן שלך, אולי הוא באמת בעל בית פשוט, אבל כפי שאני מכירי הוא מקפיד לדבר בהערכה גדולה על כל ת"ח באשר הוא, גם אם הוא אינו משתייך ל'חוגים' שלו, וגם אם האיש שדיברו עליו לא היה ת"ח מפורסם, ידע שכנך למצוא בו את מעלותיו. הילדים שלו שמעו במשך כל השנים דברי חיבה על כל איש יהודי, או משום שהוא קובע עתים לתורה, או משום שגידל ילדים לתורה ויראה, וכל כיוצא בזה, וכך התחנכו להעריך כל גרגיר וכל פיזור של תורה. ועל אחת כמה וכמה, שלמדו להעריך תלמיד חכם אמיתי, נזר הבריא, וכל שאיפתם היתה להלך בעקבותיו, ולגעת בקצות דרכיו".

האבחנה שעשה מרן הגרש"ז, מפורשת היא בגמרא במסכת נדרים (פא,א). הגמרא שם שואלת מדוע לא מצוי הוא שילדיהם של תלמידי חכמים גדלים אף הם כתלמידי חכמים? והגמרא

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

סיפור לשון הרע לתועלת - הוא היתר או חובה?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

רק שאין חיוב לספר, אך במקום שאין ידוע לו הדבר בוודאות אלא רק שמע כן מאחרים, לא נאמר 'לא תעמוד'. ומ"מ כתב שם שמותר לספר את הדבר [אלא שיאמר לו שאינו בטוח בצדקת הדברים]. וראה עוד בביאורים ומוספים בענין זה, ומה הדין כאשר יש ספק אם תצא תועלת מסיפורו.

עוד מביאים בביאורים ומוספים כי במקום שיפסיד את פרנסתו אם יספר לשון הרע לתועלת הצלת חברו, מבואר בבבא מציעא (לב, א) שאבידתו קודמת לאבידת חברו, וא"כ אינו צריך לגלות הדבר. וכן להימנע מלספר לתועלת מחשש שאם יודע שגילה יביא הדבר למחלוקת במשפחתו, דעת הגר"ח קניבסקי שיתנהג ב'שב ואל תעשה' ולא יגלה.

ההלכות הנלמדות היום ב'חפץ חיים' (כלל ט') מהלכות רכילות (סעיפים א-ב) עוסקות באופני ההיתר לספר רכילות לתועלת, ובחמשת התנאים הנדרשים להיתר זה.

כפי שעולה מדברי ה'חפץ חיים', במקרה של תועלת אין זה רק 'היתר' - אלא חובה לספר, משום 'לא תעמוד על דם רעך'. לכן אין לאדם לפטור עצמו במקרים אלו מחובתו להציל את השני מנזק, בטענה שאינו רוצה להיכנס לחשש איסור, אלא עליו לעיין היטב באופני ההיתר ולבדוק האם עליו לספר וכיצד לעשות זאת באופן הראוי.

בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מציינים, כי מלשון ה'חפץ חיים' בסעיף זה משמע שאם אין ודאות, אלא רק ספק שיסובב דבר רע, אין צריך לספר. ויש שכתב (חלקת בנימין) דהיינו

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

עירובין דף כח

האם גר צריך להמתין שש שעות בין בשר שאכל לפני שהתגייר לחלב לאחר שהתגייר?

אכל פוטיתא - לוקה ארבע, נמלה - לוקה חמש, צירעה - לוקה שש

נחשב כמעוכל).

לאור זאת, היה מקום לומר, שגם הגר שלפנינו יצטרך להמתין שש שעות כדי לאכול מאכלי חלב, כיון ששני טעמי ההמתנה שייכים גם בו; הבשר שאכל עדיין לא התעכל והוא מושך טעם, וגם יתכן שיש בשר בין שיניו, ולכן עליו להמתין שש שעות שלימות עד לאכילת מאכלי חלב:

אמנם, יש מקום גדול לטעון, שטעמים אלו אינם שייכים בגר שנתגייר; הטעם הראשון של טעם הבשר הנמשך, לא שייך בענייננו, שכן ידוע מרבינו החתם סופר שגופו של גוי אינו דומה לגופו של ישראל (כי גוי 'חביל גופיה' מפני שאוכל נבילות וטריפות, ובשרו בשר חמורים), ולכן אכילתו בהיותו גוי, אינה מחייבת אותו בהנהגה זו של המתנה בין בשר וחלב, לאחר שהפך לגוף אחר ומהות חדשה של ישראל. וכדברי הרמב"ם (זבים פ"ב מ"ג) 'כלל הוא אצלינו: גר שנתגייר כקטן שנולד, ואין משגיחים במאומה על מצבו הקודם'

וגם הטעם של חשש הבשר בין השיניים לא שייך בגר, מפני שלפני שהגר טובל עליו להקפיד שלא יהיה עליו שום חציצה, וממילא הוא מנקה היטב את שיניו, וברור שלא נשאר שם בשר כלל. ואמנם בישראל אין זה מועיל כדי לאכול חלב, כי לא חילקו רבותינו בגזירתם, ובכל אופן תיקנו שאין לאכול חלב תוך שש שעות, אבל ביחס לאחד שאכל בהיותו גוי, נראה שהנהגה מיוחדת זו לא נאמרה

ולכן היה נראה שהגר רשאי לאכול לאחר גירותו מאכלי חלב, אף שהוא תוך שש שעות לאכילת הבשר שאכל בהיותו נכרי. אולם, כאשר הצעתי את דבריי לפני גיסי מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, לא קיבלם, ואמר שלמעשה יש להורות לגר שלא לאכול חלב עד שיעברו שש שעות שלימות מאכילת הבשר, אף שאכלו בגיותו.

לסיכום: אסור לגר לאכול מאכלי חלב תוך שש שעות לאכילת הבשר, הגם שאכל את הבשר בהיותו נכרי.

(ופריז מתוק - פרשת ראה)

מעשה בגוי שחשקה נפשו לעזוב את עמו ולהסתפח לעם הקודש. הוא עבר תהליך גיור כדת וכהלכה, והנה, לאחר טבילת הגיור שלו, והפיכתו לגר צדק, הגיש לו הרב שעסק בגיורו מתנה מיוחדת - בקבוק ליקר חלבי מיוחד במינו, ששוויו רב מאוד, וגם פרי חדש, כדי שהגר יוכל לברך עליו "שהחינו", ולפטור בברכה גם את גירותו [יעוין בספר גירות כהלכתה (פ"ד אות י"ד), שהביא שנחלקו הפוסקים אם יברך הגר לאחר טבילת הגירות ברכת 'שהחינו', והרוצה לצאת ידי כולם יברך 'שהחינו' על בגד או פרי חדש, ויכוון בברכתו אף על הגירות].

הגר בירך בהתרגשות "שהחינו" על הפרי, וטעם ממנו, ולאחר מכן נטל את כוסית הליקר, ועמד לברך עליה, אלא, שלפתע עצרה אותו אשתו (שגם היא התגיירה): "מה אתך - הרי אתה בשרי!..." "בשרי?! - תמה למולה - "מתי בדיוק אכלתי בשר?". והאשה הזכירה לו: "לפני שעתיים אכלנו יחד סעודה בשרית, והרי למדנו שבטרם חלוף שש שעות שלימות אסור לאכול חלב!".

טען הבעל: "אולי בכל זאת מותר לי לשתות חלב, שכן כשאכלתי הייתי גוי, וכעת אני יהודי...".

נשאלת אפוא השאלה - האם אכן צריך הגר להמתין שש שעות עד לאכילת חלב, או שמא מותר לו לשתות את המשקה החלבי, היות ואכל את הבשר בהיותו גוי, וכעת הוא אדם אחר, 'בריה חדשה', שכן 'גר שנתגייר כתינוק שנולד דמי', ואין להתחשב במה שאכל לפני הגירות

והשיב הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: שהלא יש שני טעמים בחיוב המתנת שש שעות בין אכילת בשר לחלב (כפי שכותב הטור ביו"ד ריש סי' פ"ט):

(א) לשיטת רש"י הטעם הוא, כיון שהבשר מוציא שומן הנדבק בפיו ומושך טעם לזמן רב, ושיערו חכמים שרק אחר שש שעות כבר נתעכל לגמרי ואז מותר לאכול גבינה.

(ב) לשיטת הרמב"ם הטעם הוא, משום החשש שמא נשאר בשר בין השיניים (ולאחר שש שעות גם אם נשאר בשר הוא

האם מותר לפתוח קופסת שימורים ביום טוב כרגיל?

לאחרים.

ויש אומרים, שאם ניתן לפתוח את האריזה בדרך קלוקול, אסור לפותחה באופן שיש בו עשיית כלי, או תיקון כלי. ויש אומרים, שמותר לפתוח את כל סוגי האריזות כרגיל, ואף להורות היתר זה לאחרים; ובפרט באריזה שאילו פתחה בערב יום טוב, היתה תכולתה מתקלקלת.

[ביאורים ומוספים דרשו תקט, 24]

כפי שלמדנו, 'מכשירי אוכל נפש' שלא היה ניתן לעשותם בערב יום טוב, מותר לעשותם ביום טוב, אך לדעת הרמ"א אין להורות היתר בדבר לאחרים. ויש אומרים, שכך הדין בנוגע לפתיחת קופסאות שימורים, בקבוקים, ואריזות שונות, באופן שאסור לפותחם בשבת - כאשר לא היה ניתן לעשות זאת בערב יום טוב, וכגון שהצורך בתכולת האריזה נוצר ביום טוב, בעקבות אורחים שהגיעו בהפתעה - שמותר לפותחם, אך אין להורות כן

האם מותר לטבול כלים ביום טוב?

'תיקון' משמעותי כבכלי מתכת. ובשולחן ערוך נקט כעיקר את דעת המתירים, אך כתב שירא שמים יחמיר. והרמ"א ב'דרכי משה', ואחרונים נוספים, פסקו כדעת האוסרים.

וביום טוב, אם זקוק לכלי לצורך 'אוכל נפש' - מותר לטבולו, אך אין להורות כן לאחרים, (ראה תקציר לשלשום); ויתכן שהגבלה זו היא רק כשמדובר בכלי מתכת, הטעון טבילה מדאורייתא.

[ש"ע תקט, ז, משנ"ב ל, ושעה"צ לו; ביאורים ומוספים דרשו, 25-26, וראה שם, 27]

כלי סעודה העשויים ממתכת שנקנו מגוי, או התקבלו ממנו במתנה - טעונים טבילה מדאורייתא, והוסיפו חכמינו ז"ל וחיבו טבילה גם בכלי זכוכית.

ונחלקו ראשונים אם מותר לטבול כלים בשבת, או שאסור, משום שהדבר נראה כ'תיקון כלי'. ולדעת האוסרים, אסור לטבול אף כלי זכוכית, שחובת טבילתם רק מדרבנן, למרות שאין בכך

מה הן העצות לשימוש בשבת בכלי הטעון טבילה?

מהמקנה, תוך כדי הכנסת כל הכלי למים, למרות שבכך נטבל הכלי, כיון שלא ניכר בפעולה זו שהיא נעשית לשם טבילה. ואין לברך על טבילה זו, כדי שלא יהיה ניכר שכוונתו לשם טבילה; ולכן אין לקיים עצה זו כשאין צורך דווקא בכלי זה, כדי שלא להפסיד את ברכת הטבילה.

[ביאורים ומוספים דרשו, 27; וראה משנ"ב שכג, לה]

בהמשך לאמור: ישנן שתי עצות לשימוש בשבת בכלי הטעון טבילה, המועילות אף לדעת האוסרים טבילת כלים בשבת; ושתיהן אמורות רק בנוגע למקרה שזקוקים דווקא לכלי זה:
א. לתת את הכלי במתנה לגוי, ולשוב ולשואלו מהגוי, ובכך נפטר הכלי מטבילה, כיון שהוא שייך לגוי, (וראה במקורות).
ב. אם מדובר בכלי שניתן למלאו במים - מותר למלא בו מים

* חימום מים לצורך הגעלת כלים, אסור ביום טוב, משום שזו מלאכה לצורך 'מכשירי אוכל נפש', שמותרת ביום טוב רק כשלא היה ניתן לעשותה בערב יום טוב.
* 'ליבון קל, מותר ביום טוב לצורך 'אוכל נפש', בתנאי שמשתמשים בכלי לצורך הבישול או האפיה בעודו לוחט מהליבון; אבל 'ליבון חמור', אסור ביום טוב אף באופן זה.
* מעיקר הדין, מותר להגעיל כלי חלבי על מנת להופכו לבשרי, וכן להיפך; אך נהגו איסור בדבר. ואם ההגעלה נעשתה למטרה אחרת, מותר בהזדמנות זו להופכו מחלבי לבשרי, ולהיפך.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

באיזה מקרה מדלגים בליל הסדר על 'יחץ'?

המכונה בתורה 'לחם עוני'.
ויאכל כזית מהפרוסה לשם מצות אכילת מצה, וכזית נוסף מהמצה השלמה, שעליה בֵּרַךְ המוציא; וכן יקיים את ה'כורך' במצה זו שעליה בֵּרַךְ המוציא.

[שו"ע תפב, א, ומשנ"ב ט; ביאורים ומוספים דרשו, 9]

מי שיש ברשותו שתי מצות שלמות בלבד עבור ליל הסדר, ידלג על 'יחץ', דהיינו, שלא יחצה את המצה בתחילת הסדר, כנהוג; כדי שיברך 'המוציא' על 'לחם משנה' של שתי מצות שלמות. ולאחר ברכת המוציא, לפני ברכת 'על אכילת מצה', יחצה את אחת המצות, כדי שהברכה תחול על הפרוסה, כראוי למצה

הלוח היומי

י"ז באלול | רבי נתן ב"ר יצחק שפירא זצ"ל, מלובלין

יארצייט:

תי"ב: רבי נתן ב"ר יצחק שפירא זצ"ל, מלובלין.
תל"ג: רבי חיים ב"ר ישראל בנבנישתי זצ"ל, אב"ד איזמיר, בעל כנסת הגדולה, חמרא חיי, שו"ת חמרא חיי ועוד.
תק"ס: רבי יוסף יוסקא ב"ר יצחק הלוי זצ"ל, מראוונא, תלמיד הבעש"ט, בעל יסוד יוסף וליקוטי יוסף.
תרנ"ט: רבי דוד דב טאוב זצ"ל, אב"ד דאברזינסק, בעל בנין דוד.
תרפ"ט: רבי יעקב קופל ב"ר יחזקאל רייך זצ"ל, אב"ד בודפשט.

טעות מצויה אצל אנשים

הראב"ד הג"ר ישראל יעקב פיישר אמר:

יש אנשים שחושבים שאם אדם ציער מישהו ואחר כך הוא אמר לו "בוקר טוב", וההוא ענה... זה כמו שהוא ביקש ממנו מחילה, וזהו טעות גמורה, דבודאי צריך לבקש ממנו מחילה.

(אבן ישראל - דברי מוסר והתעוררות עמ' מב)

אם פגענו באדם מסוים או ציערנו אותו, נזדרז לפייסו ולבקש ממנו סליחה, ונוודא שהוא סולח לנו בלב שלם

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il